

Nr 224.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppförande av ett posthus i Umeå; given Stockholms slott den 11 mars 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. Meurling.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1927.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Meurling anför:

Postkontoret i Umeå har alltsedan år 1902 varit inrymt i riksbankshuset därstädes; förutom riksbankens avdelningskontor och postkontoret är jämväl telegrafstationen förlagd i fastigheten. Sedan länge hava de av postverket disponerade utrymmena — upptagande en yta av 282,75 kvadratmeter — befunnits för trånga och beredande av större lokaler har framträtt såsom ofrånkomligt med hänsyn till det behöriga handhavandet av poströrelsen, som från år 1902

Inledning.

undergått en betydande stegring. Det ökade lokalbehovet har emellertid icke lämpligen kunnat tillgodoses inom fastigheten, särskilt som större utrymmen äro oundgängligen erforderliga jämväl för telegrafstationen, vilken bland annat med hänsyn till de med dess flyttning förenade avsevärda kostnaderna ansetts böra i första hand få utnyttja befintliga utvidgningsmöjligheter.

Som andra för inrymmande av postkontoret lämpliga, staten tillhöriga fastigheter icke stå till buds och då förhyrande på godtagbara villkor av lokaler med gynnsamt läge och möjlighet till framtida utvidgningar icke visat sig genomförbart, har lösningen av postkontorets lokalfråga ansetts icke kunna ske på annat och lämpligare sätt än genom anskaffande av egen fastighet. Ännu ett skäl till en dylik åtgärd har ansetts ligga däri, att ytterligare lokalbehov komme att uppstå, om, såsom ifrågasatts, till Umeå förlades postdirektionen i ett blivande nytt postdistrikt, vars inrättande länge varit påtänkt.

*Inköp av
tomten nr 2
i kv.
Fabriken.*

På därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 102 till 1924 års riksdag gjord framställning ställde riksdagen till förfogande ett belopp av 9,000 kronor för inköp för postverkets räkning av den Umeå stad tillhöriga, obebyggda tomten nr 2 i kvarteret Fabriken i Umeå, belägen i stadens centrala del på obetydligt avstånd från järnvägsstationen. Genom brev den 16 maj 1924 uppdrog Kungl. Maj:t åt generalpoststyrelsen att för statsverkets räkning inköpa tomten ifråga, som är av rektangulär form och belägen i hörnet av Rådhusplanaden och Nygatan, med den längre sidan utmed sistnämnda gata.

*1925 års
nybyggnads-
förslag.*

I samband med behandling av förslag till tomtindelning i kvarteret Fabriken framhöll sedermera byggnadsstyrelsen, dels att det vore mindre lämpligt att, såsom föreslagits, uppdelas kvarterets fasadlinje mot Rådhusplanaden i två tomter, dels att postbyggnaden borde förläggas med huvudfasaden utefter kvarterets mot Rådhusplanaden vettande sida. Efter förda underhandlingar erbjöd Umeå stad postverket att få i stället för tomten nr 2 utan förhöjning i köpeskillingen, 9,000 kronor, förvärva 2,140 kvadratmeter av den utmed Rådhusplanaden belägna delen av kvarteret under villkor likväl, dels att där uppfördes en hela kvarterets bredd vid esplanaden upptagande byggnad, dels att en postdirektion förlades till staden och att lokaler för denna inreddes i byggnaden. Dessa villkor ansåg sig generalpoststyrelsen kunna godtaga och framlade i skrivelse den 3 mars 1925 för Kungl. Maj:t ett på ritningar av professorn E. Lallerstedt grundat förslag om uppförande utmed Rådhusplanaden av en byggnad, inrymmande dels lokaler för postkontor och postdirektion dels vissa bostadslägenheter. Byggnadskostnaderna beräknades till 638,000 kronor. Förslaget föranledde emellertid icke proposition till 1925 års riksdag och i skrivelse den 28 augusti 1925 med anslagsäskanden till 1926 års riksdag förnyade styrelsen därför sin framställning. Styrelsen påpekade därvid, att lokalförhållandena vid postkontoret i Umeå krävde åtgärder snarast möjligt samt att styrelsen hade för avsikt att inom en nära framtid inkomma med förslag till bland annat förläggande av postdirektionen i norra distriktet till Umeå.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t i samband med avlåtandet av statsverkspropositionen till 1926 års riksdag vitsordade föredragande departementschefen behovet av förbättrade lokaler men förklarade sig anse, att avgörandet av spørsmålet om uppförande av posthusbyggnaden lämpligen borde anstå, tills ståndpunkt fattats i de under utredning varande frågorna om ändrad distriktsindelning m. m. Något äskande om byggnadsanslag gjordes därför icke heller till 1926 års riksdag.

Sedan i sammanhang med spørsmålet om ordnande av telegrafstationens lokalförhållanden i riksbankshuset fråga uppkommit om överförande av detta hus i telegrafverkets ägo och sålunda en förflyttning från riksbankshuset av jämväl riksbankskontoret kunde tänkas, gjorde Umeå stadsfullmäktige i februari 1926 den ändringen i sitt tidigare erbjudande beträffande tomten utmed Rådhusplanaden, att tomten i fråga skulle upplåtas till postverket eller fullmäktige i riksbanken under villkor, bland annat, att därå uppfördes en tre våningar hög byggnad, inrymmande i bottenvåningen postkontor och riksbankskontor, samt att arbetet med byggnadens uppförande skulle påbörjas under sommaren 1926.

Ifrågasatt byggnad för postkontor och riksbankskontor.

Av 1926 års riksdag fattades på framställning av bankofullmäktige beslut om riksbankshusets i Umeå överlåtelse till telegrafverket i syfte att detta verks lokalförhållanden skulle bättre kunna ordnas; i samband därmed tillförsäkrades emellertid riksbankens avdelningskontor dispositionsrätt över erforderliga lokaler i detta hus för en tid av 10 år framåt.

De uppställda villkoren för erhållande av tomten utmed Rådhusplanaden kunde sålunda icke fyllas. Då emellertid generalpoststyrelsen allt fortfarande ansåg sig böra försöka få den tilltänkta posthusbyggnaden förlagd utmed esplanaden och jämväl låtit utarbeta ett reviderat förslag härutinnan, slutande å en kostnadssumma av 356,110 kronor, anhöll styrelsen hos stadsfullmäktige i Umeå om besked, huruvida icke tomtmarken i fråga kunde mot den ursprungliga köpeskillingen, 9,000 kronor, får inköpas ut å några villkor. Stadsfullmäktige höjde emellertid tomtpriset till 21,000 kronor.

I skrivelse den 11 oktober 1926 har generalpoststyrelsen ånyo gjort framställning om uppförande av posthus i Umeå och därvid i huvudsak anført:

1926 års nybyggnads förslag.

Med hänsyn till den av Umeå stad begärda förhöjningen av tomtpriset hade styrelsen funnit sig böra undersöka möjligheterna att för nybyggnaden i fråga använda den av staden ursprungligen erbjudna, utmed Nygatan och vid hörnet av Rådhusplanaden belägna tomten nr 2 i kvarteret Fabriken, beträffande vilken köpeavtal numera slutits mellan styrelsen och staden.

Generalpoststyrelsen.

Styrelsen hade därför uppdragit åt professorn E. Lallerstedt att uppgöra förslag till nybyggnad å denna tomt. Av förslaget, som avsåg uppförande av en huvudbyggnad med fasad mot esplanaden samt en flygel i vinkel härmed utefter Nygatan, ävensom en garagebyggnad å gården, framginge enligt styrelsens mening, att fullgoda lokaler för postverket kunde på detta sätt erhållas. Då dessutom kostnaden för genomförande av detta förslag — av professor Lallerstedt beräknad till 296,098 kronor — ställde sig avsevärt lägre

än kostnaderna för en byggnad helt utmed esplanaden, särskilt om tomtpriserna toges i betraktande, saknade styrelsen anledning att påyrka byggnadens uppförande utmed esplanaden.

Vad beträffar byggnadens storlek hade styrelsen ej ansett sig böra ifrågasätta större byggnad än som för närvarande oundgängligen erfordrades. Huset skulle uppföras i två våningar, varav den nedre skulle innehålla postkontorslokaler med en golvyta av 455 kvadratmeter, och den övre *dels* lokal för postdirektion med 186 kvadratmeters golvyta, *dels* två bostadslägenheter, varav en om sex rum och kök och en om två rum och kök. Därest postdirektionen ej komme att förläggas till Umeå skulle hela övre våningen inredas till bostäder. I garaget skulle kunna inrymmas tre personomnibusar.

Beträffande den ekonomiska innebörden av nybyggnadsförslaget syntes med ledning av gängse priser för de olika lokalerna kunna beräknas följande hyresbelopp, nämligen för postkontorslokalen 15,800 kronor, för postdirektionens lokal 3,500 kronor, för bostäderna tillhopa 2,750 kronor samt för garaget 1,500 kronor, eller sålunda sammanlagt 23,550 kronor. Detta belopp motsvarade en avkastning å kostnaderna för tomt och byggnad, tillhopa 305,098 kronor, av omkring 7.7 %.

Under erinran om det vid upprepade tillfällen vitsordade trängande behovet av en ny lokal för postkontoret ville generalpoststyrelsen framhålla, att det vore nödvändigt, att arbetet med byggnadens uppförande snarast möjligt igångsattes. Då byggnaden i varje fall icke kunde beräknas bli färdig före den 1 juli 1928, vore för arbetenas bedrivande under budgetåret 1927—1928 en summa av omkring 200,000 kronor tillfyllest; och hemställde styrelsen, att detta belopp måtte för ändamålet anvisas å riksstaten för nämnda budgetår.

Byggnads-
styrelsen.

Över generalpoststyrelsens föreliggande framställning har yttrande infordrats från byggnadsstyrelsen. I skrivelse den 18 november 1926 har byggnadsstyrelsen erinrat, hurusom enligt de av generalpoststyrelsen omförmälda förslagen kostnaderna för en vinkelbyggnad å hörntomten skulle, inberäknat tomtpriset, uppgå till 305,098 kronor, medan kostnaderna för en byggnad uppförd utmed kvarterets mot Rådhusplanaden vända sida komme, ävenledes med tomtpriset inräknat, att stiga till 377,110 kronor eller alltså över 70,000 kronor högre än det förra alternativet.

Byggnadsstyrelsen funne emellertid alltjämt en byggnad efter det senare alternativet avgjort att föredraga framför en hörnbyggnad, och då styrelsen ansett kostnaderna för en långsträckt byggnad utefter esplanaden böra kunna genom vissa förenklingar nedbringas, hade styrelsen under hand låtit anmoda professor Lallerstedt att utarbeta ett förenklat förslag till byggnad utmed esplanaden.

Ett sådant förslag hade också uppgjorts, slutande å en kostnad av 295,098 kronor. Detta belopp hade synts byggnadsstyrelsen något knappt beräknat och därför böra höjas till 300,000 kronor.

I samband med förslagets överlämnande hade generalpoststyrelsen förklarat sig av ekonomiska skäl och då en hörnbyggnad genom möjlighet till postloka-

lernas större koncentration ur postal synpunkt ägde ett visst företräde, vidhålla sin ståndpunkt, att hörntomtförslaget borde komma till utförande.

Enligt byggnadsstyrelsens mening komme emellertid en hörnbyggnad att ställa sig omkring 11,000 kronor dyrare än en byggnad enligt sistnämnda förslag och alltså draga en kostnad av 311,000 kronor mot de av professor Lallerstedt beräknade 296,098 kronor. Härigenom bleve den avsevärda skillnaden i tomtpriset nästan helt utjämnad, och totalkostnaderna komme att bliva i stort set lika eller för hörnbyggnaden 320,000 kronor och för en byggnad vid esplanaden 321,000 kronor.

Generalpoststyrelsens erinran rörande hörnförslagets bättre egenskaper ur postal synpunkt avsåge, att packrummet kunde i detta förslag läggas gynnammare i förhållande till expeditionen än som vore möjligt i en rektangulär byggnad utmed esplanaden. Denna olägenhet förefölle dock byggnadsstyrelsen ej vara alltför betydande, och hade i varje fall icke i tidigare förslag föranlett någon anmärkning.

I anslutning till vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen förklarat sig på tidigare anförda grunder alltjämt böra förorda, att posthuset förlades utefter Rådhusplanaden.

Det trängande behovet av rymligare lokaler för postkontoret i Umeå har vid flera tillfällen vitsordats såväl av vederbörande verksstyrelse och vid ärendets behandling inför Kungl. Maj:t som genom uttalanden i ämnet från riksdagens sida och torde sålunda icke behöva här närmare utvecklas. Detta lokalbehov synes icke lämpligen kunna tillgodoses på annat sätt än genom en nybyggnad för postverkets räkning. Tidigare har ock anslag beviljats till inköp av tomt för ändamålet. *Departementschefen.*

Att själva nybyggnadsfrågan icke förr kunnat framläggas för riksdagen har sin grund i det nära sammanhang, varuti denna fråga stått till vissa andra spörsmål, vilkas lösning man ansett sig böra avvakta. Genom nästlidet års riksdags beslut rörande telegrafverkets och riksbankens lokalfrågor i Umeå har det emellertid blivit klart, att postkontorets lokalfråga kan behandlas utan hänsynstagande till nämnda verks lokalbehov. Kungl. Maj:t har vidare i denna dag beslutad proposition angående omorganisation av generalpoststyrelsen m. m. intagit ståndpunkt i det spörsmål, som för denna fråga varit av särskilt intresse, nämligen ändringarna i postverkets distriktsindelning och distriktsförvaltningarnas förläggning. Hinder synas alltså icke längre föreligga att bringa förevarande lokalfråga till definitiv lösning genom äskande av nödiga medel för uppförande av en posthusbyggnad.

Vad först platsen för byggnaden beträffar, så lära fördelarna med den av byggnadsstyrelsen förordade förläggningen utmed kvarterets mot Rådhusplanaden vända sida i huvudsak hänföra sig till estetiska synpunkter. För statens vidkommande synas emellertid fördelarna i detta hänseende av en förläggning utmed esplanaden icke kunna uppväga den ökning i tomtkostnaden, som föranledes av en sådan förläggning. Enligt byggnadsstyrelsens åsikt skulle visserligen skillnaden i tomtpriserna komma att motvägas av den enligt styrel-

sens beräkning avsevärt högre byggnadskostnaden för en hörnbyggnad. På sätt nedan beröres anser jag mig emellertid sakna anledning att frångå de av professor Lallerstedt verkställda kostnadsuppskattningarna, enligt vilka skillnaden mellan förslagen i detta hänseende inskränker sig till 1,000 kronor.

Med hänsyn till ovan angivna förhållanden och då hörnbyggnaden enligt generalpoststyrelsens åsikt medgiver en ur postal synpunkt lämpligare anordning av lokalerna, finner jag mig böra förorda byggnadens förläggning å den ursprungligen avsedda tomten i hörnet av Rådhusplanaden och Nygatan.

Med avseende å själva byggnadens utformning må påpekas, att dess utsträckning i plan är betingad av den erforderliga storleken av postkontorslokaler, vilka icke lämpligen böra fördelas å två våningar. Det föreliggande förslaget avser såsom nämnts en huvudbyggnad vid Rådhusplanaden med en flygel utmed Nygatan, vilka å nedre botten skulle inrymma postkontorslokaler med en golvyta av omkring 455 kvadratmeter. Denna golvyta lär vara tillräcklig även med hänsyn till framtida ökning av posttrafiken men torde å andra sidan icke böra avsevärt minskas. Enligt planen skulle byggnaden uppföras i två våningar, varvid övre våningen å flygeln skulle utföras såsom vindsvåning med något indragna ytterväggar. Bland utrymmena å övre botten hava upptagits kontorslokaler med en golvyta av 186 kvadratmeter för den tilltänkta postdirektionen. Enligt ovan omförmälda förslag till omorganisation av generalpoststyrelsen m. m. skulle emellertid icke någon postdirektion komma att förläggas till Umeå, vadan dessa kontorslokaler bliva överflödiga. Generalpoststyrelsen har för sådant fall antytt, att den övre våningen borde i sin helhet inredas till bostäder. Jag finner mig emellertid böra med anledning av det minskade lokalbehovet föreslå, att påbyggnaden å flygeln slopas och sålunda allenast huvudbyggnaden mot Rådhusplanaden förses med övervåning, inrymmande en större och två mindre bostadslägenheter. En dylik anordning, som ur såväl praktisk som estetisk synpunkt låter sig väl genomföras, skulle innebära en icke obetydlig kostnadsbesparing.

Byggnadskostnaderna för det av generalpoststyrelsen förordade förslaget hava av professor Lallerstedt uppskattats till omkring 296,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har nu, efter å dess byggnadsbyrå verkställda utredningar, ansett sig böra höja kostnadsbeloppet till omkring 311,000 kronor. Enligt min mening saknas emellertid anledning till antagande, att de av professor Lallerstedt framlagda beräkningarna icke skulle vara tillförlitliga. Från den av honom beräknade kostnaden bör emellertid avdrag göras i anledning av den ovan ifrågasatta slopningen av övre våningen å flygeln. Enligt verkställda beräkningar av såväl Professor Lallerstedt som byggnadsstyrelsen torde denna anordning komma att medföra en utgiftsminskning av omkring 40,000 kronor. Kostnaderna för byggnadens utförande skulle alltså begränsas till i runt tal 260,000 kronor.

Härav torde såsom generalpoststyrelsen anfört omkring 200,000 kronor komma att erfordras under budgetåret 1927—1928. Några medel för ändamålet hava emellertid icke kunnat, på grund av frågans hittills oklara läge, beräknas i riksstatsförslaget. Ett nytt anslag torde därför få äskas att uppföras bland

de för postverket avsedda anslag till utgifter för kapitalökning. Då för ändamålet givetvis lånemedel böra komma till användning, torde, enligt vad chefen för finansdepartementet meddelat, den för anslagets täckande erforderliga summan böra beredas genom höjning av den i riksstatsförslaget under rubriken »Fasta lånemedel» upptagna inkomstposten »Ny upplåning».

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

dels för påbörjande av arbetet med uppförande för en beräknad kostnad av 260,000 kronor av ett posthus i Umeå för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200,000. att utgå av lånemedel,

dels ock höja den i förslaget till riksstat för budgetåret 1927—1928 under rubriken »Fasta lånemedel» upptagna inkomstposten »Ny upplåning» med motsvarande belopp.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsens-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.